

OFKD DOLGOZAT

Bagi Zoltán

Debrecen
2009

DEBRECENI EGYETEM
MEZŐGAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Természetvédelmi Állattani és Vadgazdálkodási Tanszék

Tanszékvezető: Dr. habil. Juhász Lajos

ŐSHONOS MAGYAR GALAMBFAJTÁK
HELYZETE ÉS VÉDELME

Bagi Zoltán
Természetvédelmi mérnök hallgató

Konzulensek:
Dr. Bihari Zoltán egyetemi docens
Hunyadvári Árpád nyugalmazott tanár

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés	1
1.1 Irodalmi áttekintés	2
1.2 Témafelvetés	6
II. Anyag és Módszer	8
III. Eredmények	13
IV. Következtetések, Ajánlások	32
V. Felhasznált irodalom	35
Összefoglalás.....	37
Köszönetnyilvánítás.....	39
Nyilazközet.....	40
Mellékletek	

I. Bevezetés

A globalizáció hatására egységesülő világunkban egyre jobban felértékelődnek azok a dolgok, amelyek az embereket gyökereikhez, ősi környezetükhöz kötik, vagy arra emlékeztetik. A természeti környezethez, élővilághoz és kulturális örökséghez kapcsolódó társadalmi viszonyban megfigyelhető változás jól példázza ezt. A természetvédelem, mint eszköz igyekszik eleget tenni ezeknek az igényeknek. Fontos elem, hogy ennek során nemcsak gazdasági, biológiai szempontokat vesz figyelembe, hanem kulturális és erkölcsi megfontolások is szerepet játszanak a döntések és intézkedések meghozatalában. A természet védelme gyakran ütközik gazdasági vagy társadalmi csoportok érdekeivel. Ahhoz, hogy ezeket az ellentmondásokat feloldjuk és elősegítsük a közeledést az érintettek között, szükségünk van olyan kapcsolódási pontokra, melyek minden oldal számára elérhetők. A galambászat egy ilyen kapcsolódási pont lehet, hiszen a társadalom minden rétegéből képes embereket megszólítani. Az ember galambokkal való kapcsolata a történelem előtti időkig nyúlik vissza. A galambok végigkísérték minket, és társaink voltak az elmúlt évezredekben. Annak ellenére, hogy az ember igyekezett függetleníteni magát a természettől és megpróbálta egyre jobban uralma alá vonni azt, a különböző fajok háziásítása során célja az volt, hogy minél inkább közelében tudja őket, és minél közvetlenebb kapcsolatba kerülhessen velük. Ezért a galambokkal való foglalkozás mindig kapcsolatot jelentett az élővilággal, a természettel. Ez a szerepe jelenleg talán fontosabb, mint eddig korábban, hiszen az urbanizáció nagyobb méreteket ölt, mint valaha. A városi környezet pedig sokkal kevesebb lehetőséget kínál az ember számára a természettel való találkozásra. Márpedig ha nincs kapcsolata, akkor nem érti annak szerepét, és ennek hiányában nem támogat olyan intézkedéseket, amik a saját és környezete érdekét is szolgálnák. Ezért van nagy jelentősége, hogy minden lehetőséget megragadjunk az ember és természet közötti egymásra utaltság tudatosítására. A galambászat nagyszerű eszköz ehhez, az őshonos magyar galambfajták pedig kiváló alapanyagot jelentenek. Az, hogy a kultúrákban is nyomot hagytak, tovább erősíti ezt a szerepet. A galambtartás felelősségre és előrelátásra tanít, ezek a tulajdonságok pedig nélkülözhetetlenek a fenntartható, élhető jövő kialakításában.

1.1 Irodalmi áttekintés

Nem csak a természetvédelmet középpontba állító jövő kialakításában betöltött szerepük miatt szükséges őshonos galambfajtáink védelme, hanem mint múltunk és örökségünk részei is érdekesek erre.

A házigalamb (*Columba livia domestica*) monofiletikus eredetű, egyetlen őse a szirti galamb (*Columba livia*). A szirti galamb a madarak (*Aves*) osztályának galambalkatúak (*Columbiformes*) rendjébe és a galambfélék (*Columbidae*) családjába tartozó faj. A sarki területeket kivéve szinte az egész világon megtalálhatók honos, illetve telepített állományai.

A régészeti leletek alapján domesztikációja i.e. 4000-6000 évvel ezelőtt az elő-ázsiai domesztikációs körzetben történt (HORN et al. 1991). Legfőbb indítéka a vadászatnál biztosabb és könnyebben elérhető hústartalék biztosítása volt. Emellett szerepet játszhattak vallásos okok is, hiszen bizonyítottan több állatfaj domesztikációját vallási kultusz indította el, és amint azt látni fogjuk ez a körülmény máig végigkísérte ennek a fajnak is az útját (HORN et al. 1991). ZEUNER (1963) a háziasítás „biológiai indítékaként” jelöli meg az emberek az állatok tartására irányuló hajlamát, a társas kapcsolatok bizonyos fejlettségi szintjének elérése után. Minden bizonnyal az emberi kedvtelés is szerepet játszott a szirti galamb háziasításában, fajta- és formagazdagságának kialakításában, hiszen ez szinte páratlan a háziasított fajok körében. Már a vad ősnél is tapasztalható egy szerényebb változatosság. A szirti galambnak is számos alfaja, helyi változata ismert. A jelenleg tapasztalható lenyűgöző fajta- és formagazdagság nem jöhetett volna létre, ha pusztán csak a haszonszerzés motiválja őseinket. Az ember mindig is szerette munkája gyümölcsét élvezni. A tenyésztői munkája során létrehozott, saját elképzelései alapján alakított egyedekben való gyönyörködés ezt az igényt elégítette ki és elégíti ki ma is.

A háziasítás mikéntje pontosan nem tisztázott. Több elképzelés létezik, az egyik szerint már a barlanglakó ember kapcsolatba került velük, amikor ugyanazt a barlangot használták lakhelyül (SZŰCS és SZÉCSÉNYI 1965). Elképzelhető, hogy a szirti galamb húzódott emberi környezetbe, de az is, hogy az emberek építették épületeiket a hegyekben olyan védett helyekre, amelyeket a galambok már korábban is látogattak. Itt aztán táplálékot találtak, kaptak és kapcsolatuk egyre szorosabbra fűződött az emberrel. Ezt látszik alátámasztani azon tulajdonsága, hogy hegyvidékek sziklapárkányain, üregeiben és legtöbbször csoportosan költ (SZŰCS 1996).

A galamb hamar az emberi lélek szimbólumává vált és fészkelésüket a templomtornyokban az Isteni kegy megnyilvánulásának tartották. Vallási mítoszon alapuló galambkultusz alakult ki akkád, arameus, kánaánita törzseknél és Mezopotámiában már az i.e. II. évezredben (HORN et al. 1991). „Langdon (1931) munkájában olvashatunk Istár (más néven Astarté) kultuszáról, akiről a monda azt tartotta a sumérok között, hogy galambbá változott, így gyakori nemcsak oroszlánként, hanem galambként való ábrázolása is” (HORN et al. 1991). Az Istár kultusz hamar áterjedt Egyiptomba is. Darwin (1859) szerint az első írásos feljegyzések a galambtartásról kb. i. e. 3000-ból származnak Egyiptomból. Ebből az időből maradt fent egy étlap, amin már szerepel a galambpecsenye. A birodalmak irányításának nélkülözhetetlen elemei voltak a postagalambok. A Biblia ótestamentumi része csak a galambot és a gerlét említi meg név szerint a madarak közül: „Ha pedig madárféléből akar égőáldozatul az Úrnak, gerlicékből, vagy galambfiakból áldozzék.” (Mózes III. könyve I.14.)

A kereskedelem és háborúk útján gyorsan terjedt a galambkultusz a világban. Xenophon (i.e. 430-354) arról ír, hogy az asszírok és szíriaiak szent állatként vitték a galambot Athénbe, ahol már Xenophon korában, mint Afrodité istennő templomának szent madarait tisztelték (HORN et al. 1991). Aristotelész „Az állatok története” című munkájában ismertet több házigalamb fajtát és tulajdonságát (SZŰCS 1996). Langdon (1931) leírt olyan fémpénzt Nagy Sándor (i.e. 366-323) korából, amelyen egy galamb áll egy oroszlán előtt, utalva ezzel az asszír Istár istennőre.

Dél-Itáliába a görögök közvetítésével jutott el a galamb. Itt használták a „kolümbosz” kifejezést, amiből a mai „Columba” elnevezés ered. Perzsiában is kedvelt állat volt. Abdul Fazil krónikája (1596) nem csak Akbar nagymogul udvarában megtalálható fajtákat említ, hanem a galambok származására, gondozására és röptetésére is kitér. „Utazásai során (Akbar) együtt akarva lenni galambjaival, szolgák csapatai hátukon a kis galambdúcokkal kísérték. Időnként szabadba engedte kedvenceit. A galambok a levegőbe emelkedtek, majd visszatértek, hogy aztán rövid pihenés után újra felszállva bukfencekkel, pergésükkel gyönyörködtessék őt” (SZŰCS 1996). A mohamedán vallásúak körében a mai napig szent állat a galamb, annak ellenére, hogy a Korán nem tesz róla említést. Indiába Perzsián keresztül jutott el a házigalamb. A hindu mitológiában a szerelem istenét, Kamadevát ábrázolják galambként. A római birodalommal együtt egész Európában elterjedt. „A római légiókat ellátták hordozható galambházakkal, melyeket e célra készített szekerek és hajók szállítottak, amelyekben a harcok során szükséges gyors hírvitelre alkalmas postagalambokat

tartottak” (KISS és BÉRES 2008).

A középkorban is értékes kincs volt, hiszen húsa ízletes és tápláló ínycsok falatnak számított, uralkodók és udvarházak megbecsült ajándéka volt, továbbá a hírközlés gyors, biztonságos és megbízható eszköze. Német földön a galambtartás nemesi privilégium volt.

Dr. Scully 1875-ös Kelet-Turkesztánban tett utazása során olyan galambfajtákról tesz említést, amelyek nevei arab és perzsa eredetre utalnak (SZŰCS és SZÉCSÉNYI 1965), ezzel is alátámasztva a galamb távol-keletre Perzsián keresztül való eljutását. A XIX. századra a galambtenyésztést már öt kontinensen gyakorolták, míg Európában már tenyésztői egyesületek alakulnak, folyóiratok és szakkönyvek jelennek meg, köztük igazi mesterművek.

A galambok részt vettek a két világháborúban is. 1916-os német jelentések szerint 100 000 galamb állt szolgálatban a fronton (HORN et al. 1991). Julius Neubronner találmánya segítségével már nem csak üzeneteket továbbítottak, de felderítésre is alkalmazhatóak voltak. ORBÁN (2009) szerint a II. világháborúban az angolok 250 000 postagalambot használtak, míg BALLAY (1991) közlése szerint amerikai kollégáiknál 45 000 db állt szolgálatban. Gyakran jobb hatásfokkal továbbítva a titkos információkat, mint a rádió. Több közülük megkapta az állatoknak adható legmagasabb állami kitüntéseket.

A magyar nép kapcsolatának kezdete a galambokkal hasonlóan más állatfajokéhoz a történelem homályába vész. Régészeti leletek tanúbizonysága alapján azonban tudható, hogy őseink már belső-és Közép-Ázsiában is foglalkoztak baromfitartással (KISZELY).

A korábban fent említett két idézetből is jól látható, hogy a vándorlás és a nomád életmód már akkor sem jelentett akadályt a helyhez ragaszkodásukról ismert galambok tartásánál.

A honfoglaláskor már a Kárpát-medencében is jelen volt a házigalamb a rómaiak révén, így honfoglaló őseink legkésőbb itt kapcsolatba kerülhettek velük. A történelmi Magyarországot több kereskedelmi útvonal is keresztülszelte, ezért számos irányból érték hatások a magyar galambtenyésztést is. BALASSA (1901) szerint legnagyobb hatása a törököknek volt galambtenyésztésünkre, míg MOLDVAI (1938) az orosz és lengyel hatást tartotta jelentősebbnek.

Később német nyelvterületről érkeztek fajták, amik szerepet játszottak saját fajtánk kialakításában. Számos fajtánk több évszázados múlttal rendelkezik, mégis a magyar galambtenyésztés hőszeit a XIX. század második és a XX. század első fele közötti időszakot tekinthetjük. Ebben az időszakban alakították ki és fogadták el a magyar galambfajták nagy részét. PRÜTZ (1866) könyvében már magyar fajtákat is említ. BALASSA

(1901) könyve a mai napig értékes alapműnek számít a magyar galambászok körében. A későbbi szerzők eltérő mértékben, de többé-kevésbé felhasználták forrásként. Ő vezette be német mintára a fajták városokhoz kötését.

Ehhez a korszakhoz köthető a hazai galambtenyésztés szervezett formában történő megjelenése is. 1882-ben alakult meg a „Columbia” budapesti galambkedvelők köre, és ettől az időponttól beszélhetünk hivatalosan is szervezett magyar galambtenyésztésről. Napjainkban a Magyar Galamb- és Kisállattenyésztők Országos Szövetsége (MGKSZ) tömöríti a hazai tenyésztőket. Ezen igen rövid és vázlatos áttekintésből is jól látható, hogy a háziásított galambok nagy hatással voltak az emberi kultúra és történelem alakulására.

HUNYADVÁRI (1986,1987) felmérést végzett 7. és 8. osztályos tanulók körében -amelyben összesen 57 tanuló vett részt- a magyar galambfajták ismertségének megállapítására. A feladatban képek alapján kellett felismerni a magyar galambfajtákat. Az eredmény lehangoló volt, ugyanis egyetlen tanuló sem ismert fel egyetlen galambfajtát sem.

SZALAY (2002) a Baromfi című szaklapban ismerteti a géntartalékként nyilvántartott háziállat fajták veszélyeztetettségi szintjeit és javaslatot tesz a génmegőrzési tevékenységben részesített baromfifajták körének bővítésére, és a meglévő génbanki állományok bővítésére. Ez a program ugyan nem érinti a házigalamb fajtákat, de a fajok közötti hasonlóságok miatt használható információkat tartalmaz.

A hazai szakajtóban eltérő vélemények láttak napvilágot a magyar fajtákról. KISS (2004) a Galamb és kisállat magazinban felhívja a figyelmet a magyar galambfajták megtartásának fontosságára. BÁRÁNY (2006a) szerint „Úgy tűnik divat lett az új „fajták” kitenyésztése, ill. a régi, de annak idején elismerést nem kaptak felkarolása.”. DOBOS (2007) véleménye szerint „a magyar galamboknak a saját hazájában nincs tekintélye”. Véleményem szerint mindkét megállapítás helyes, és nem zárják ki egymást. Szerencsére történnek kezdeményezések az elfeledett fajták felkarolására, de ezek nem érintenek minden olyan fajtát, amelyeknek szüksége lenne rájuk, illetve egyes „népszerűbb” fajták tenyésztése sem ölt olyan méreteket, amely megnyugtató lenne. CONSTANTINESCU (2007) közlése szerint a 80-as években több mint 50 román galambfajta létezett, ami mára 30-ra csökkent. Ez még ijesztőbb annak a tükrében, hogy a román kollégák az erdélyi származású, magyar kitenyésztésű fajtákat is sajátjukként tartják számon, tehát az eltűnt fajták közt lehettek a feledés homályába vesztett magyar fajták is. Sajnos itthon is találunk az eltűnésre példát. A cikkírók szerint szinte kihaltnak tekinthető a magyar óriás parókás (BÁRÁNY 2006b) és a

magyar fehér díszkeringő. A Magyarország szárazföldi gerinceseinek természetvédelmi szempontú értékelési rendszere (BÁLDI et al.1995) című munkában található meg az az értékelési rendszer, amit munkám során alapul vettem.

A 32/2004. (IV. 19.) OGY határozat szintén forrásul szolgált munkámhoz (1. számú melléklet). A 2009-2014 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programról szóló OGY határozattervezet 1. számú melléklet KvVM/KJKF/377/2009. számú tervezet a következőképpen fogalmaz: „Jelentősen növekedett a természetvédelem szerepe magyar háziállatfajták hazai állomány genetikai megőrzésében.” Ugyanez a határozattervezet a célok elérése érdekében szükséges intézkedések között említi a következőt: „Az őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának tenyésztésben történő megőrzésének támogatása (a fajta eredeti tartási, takarmányozási körülményeihez hasonló „in situ” feltételek mellett).”

1.2 Témafelvetés

Gyakran találkozni olyan véleményekkel és aggodó sorokkal, amik azzal foglalkoznak, hogy egy-egy magyar galambfajta válságos helyzetbe került, elsősorban tenyésztői eltűnése, állományainak megfogyatkozása miatt, és jövőjük kétséges. Időnként akadnak lelkes tenyésztők, akik felkarolnak egy-egy kihalófélben lévő fajtát, és kísérletet tesznek megmentésére. Látva ezeket a fáradozásokat elgondolkodtató, hogy hány fajta lehet még hasonló helyzetben vagy kerülhet a jövőben ilyen helyzetbe? Hogyan lehetne megelőzni a kihalás szélére sodródásukat? Természetesen történnek lépések és próbálkozások a helyzet javítására –elsősorban a legtöbb magyar galambászt tömörítő MGKSZ (Magyar Galamb- és Kisállattenyésztők Országos Szövetsége) keretein belül- de úgy gondolom, ezeknél többet is tehetnénk. Vannak olyan eszközök, amiket még nem használtunk fel a cél érdekében, pedig nagyban növelnék az erőfeszítések hatékonyságát. A magyar lakosság döntő többsége egyáltalán nem ismeri a magyar galambfajtákat, pedig néhány évtizede még igen elterjedt volt a lakosság körében a galambtartás. Nem létezik monitoring rendszer, ami figyelmeztethetné a magyar galambász társadalmat a közlő veszélyre. Nincs kidolgozott és működő program a lecsökkent egyedszámú fajták állományainak felszaporítására, tenyésztésük népszerűsítésére. Az eddigi gyakorlat szerint egy tenyésztő, vagy egy kisebb csoport vállalta fel a kihalás szélére sodródott fajták megmentését, már ha időben felismerték a problémát és rendelkeztek

a munkához szükséges feltételrendszerrel. Előfordult, hogy már ezek az erőfeszítések sem értek célra, mert későn történt a beavatkozás. Biztos, hogy mindig lesz, aki időben észbe kap? Egyáltalán elvárható-e néhány embertől, hogy egy egész közösség évtizedes vagy évszázados örökségének gondozását magára vállalja? Úgy gondolom, hogy nem. Ezért dolgozatomban kísérletet teszek az őshonosnak mondott magyar galambfajták állományainak helyzetének felmérésére, a veszélyeztetett fajták megnevezésére és védelmükhöz szükséges intézkedések megállapítására.

II. Anyag és Módszer

Dolgozatom célja az őshonos magyar galambfajták helyzetének felmérése és a védelmükhöz szükséges intézkedések megfogalmazása. Azonban, hogy ezt véghezvigyem, szükséges megállapítani, hogy mely galambfajták tekinthetők magyar fajtának. Ezért a továbbiakban Dr. Béres Endre megfogalmazását tartom mérvadónak, aki a következőképpen definiálta a magyar galambfajtákat: „magyar galambfajtának tekintem a történelmi és a jelenlegi Magyarország területén magyar állampolgárok által kitenyésztett galambfajtákat”. Ezzel együtt –Báránynak hasonlóan- nem vitatom azt a tényt, hogy egyes fajták kialakításában más nemzetiséghez tartozó tenyésztők is szerepet játszottak, de a fajták kialakulásának helye a kialakulás időpontjában magyar felségterület volt és a fennmaradt bizonyítékok alapján a fajta kialakításában döntően magyar állampolgárságú tenyésztők vettek részt. Az őshonos jelző használatában a 32/2004. (IV. 19.) OGY határozatra támaszkodom (1. sz. melléklet), azzal a kiegészítéssel, hogy a felsorolt fajták listája még nem tekinthető véglegesnek, annak bővítése jelenleg is folyamatban van.

Mint korábban utaltam már rá, a magyar galambfajták helyzete nem egységes. Többször előfordult már az a sajnálatos eset, hogy egy-egy fajta a feledés homályába került és csöndben kipusztult. Hiányukat csak később vette észre a galambász társadalom és csak a szép emlékek és sopánkodás maradt utánuk. Megítélésem szerint a BÁLDI és társai (1995) által készített Magyarország szárazföldi gerinceseinek természetvédelmi szempontú értékelési rendszere változtatásokkal alkalmassá tehető a magyar galambfajták veszélyeztetettségének megállapítására is. Ennek a rendszernek az eredeti változatát a Wildlife Monographs-ban közzölték MILLSAP és társai (1990). A BÁLDI és társai által készített rendszer némileg eltér az eredetitől, mivel a hazai viszonyokhoz való alkalmazkodás megkívánta ezt.

Feltevésemet arra alapoztam, hogy a rendszer alkalmas a madár fajok természetvédelmi szempontú osztályozására és a fajok közötti különbségek helyettesíthetők a fajták közötti különbségekkel. Így a tenyésztett fajtáknál is megállapítható lesz, hogy állományaik mennyire vannak kitéve az eltűnés veszélyének.

A következő változók figyelembevételével megítélhető egy fajta aktuális helyzete. A változókhoz rendelt pontok súlyozását saját tapasztalataim és szakmai egyeztetések alapján végeztem. Azokban az esetekben, amelyekben nem álltak rendelkezésre megfelelő

információk, az adható legmagasabb pontszámot adtam, számításba véve a legnagyobb fenyegetettséget jelentő veszélyt.

I. Tenyészpárok száma (0-10 pont).

Alapvető tényező az tenyészpárok száma. Ha egy fajtának erős, sok tenyészpárból álló állománya van, akkor jobb esélyei vannak a hosszú távú fennmaradásra még akkor is, ha más változók tekintetében kevésbé kedvező a helyzet.

0-100 pár - 10 pont

101-1000 pár - 5 pont

1000 pár felett - 0 pont

II. Fajta tenyésztőinek száma (0-10 pont).

Kapcsolódik az első változóhoz, azonban nincs egyértelmű összefüggés. A tenyésztők tartják fent az állományokat, tehát alapvető fontossággal bír, hogy mekkora, létszámban vannak jelen. Az egyes állományok mérete eltérhet, de a nagyobb tenyésztő szám nagyobb biztonságot jelent az esetleges kiesések miatt.

0-10 tenyésztő - 10 pont

11-50 tenyésztő - 5 pont

50 tenyésztő felett - 0 pont

III. Fajta standardjának elismertsége. (0-10 pont)

Csak a fajtastandard elismerése után válik egy fajta hivatalosan is fajtává. Ezek után szerepelhet versenyeken és kiállításokon. A cél minden fajta esetében az európai elismertetés (az európai fajtalista esetében csak az elismertség tényét vettem figyelembe, az elismertetést végző országra való tekintet nélkül).

nincs: 10 pont

magyar elismertség: 5 pont

európai elismertség: 0 pont

IV. Fajtaklub megléte. (0-5 pont)

A fajtaklubok fontos műhelyei a tenyésztésnek. A fajtaklubba tömörült tenyésztők között közvetlenebb az információ- és tenyészanyag áramlás. Hatékonyabb a fajta és a tenyészők érdekvédelme, valamint a fajta népszerűsítésére is jobb lehetőségeket kínál.

nincs: 5 pont

van: 0 pont

V. Külföldön tenyésztik-e a fajtát? (0-8)

A külföldi elterjedés és ismertség értelemszerűen növeli a tenyésztő- és egyedszámot is.

nem ismert: 8 pont

ismert: 4 pont

kedvelt: 0 pont

VI. Fajta jelenléte a Nemzeti kiállításokon. (0-8)

A fajta megjelenése a Nemzeti kiállításokon nem csak a népszerűsítését segíti, hanem képet adhat az országos állományok méretéről és minőségéről.

nincs jelen (0-15% előfordulás): 8 pont

időnként megjelenik (11-70% előfordulás): 4 pont

rendszeresen (71-100% előfordulás): 0 pont

VII. Fellelhetőek-e a kitenyésztéskor alapanyagként használt fajták? (0-6)

Ez a változó leginkább a kihalás szélére sodródott fajtáknál lehet lényeges. Ezeknél azonban létkérdés lehet, hogy sikerül-e megfelelő alapanyagot találni a vérfrissítéshez, és erre a leginkább a fajta kialakításához használt fajták egyedei lehetnek alkalmasak.

nem: 6 pont

részben: 3 pont

igen: 0 pont

VIII. Fajta szakirodalma. (0-8)

A fajtával foglalkozó szakirodalom megléte és mértéke azért lényeges, mert a fajta ismertetésén túl információbázisul szolgál a minőség javításához, a fajta fejlesztéséhez.

nincs: 8 pont

hiányos: 4 pont

jól ellátott: 0 pont

IX. Fajta szaporodóképessége. (0-10)

Szintén fontos változó. Leginkább a lecsökkent egyedszámú, beltenyésztett fajtáknál fordulhat elő csökkent utódnemző és utódnevelő képesség, valamint ezekben gyakoribb a fiatalkori elhullás. Azoknál a fajtáknál pedig, amelyek dajkagalambot igényelnek a dajka állomány tartása további terheket ró a tenyésztőre, ami esetleg visszatartó hatású lehet.

rossz (0-1,5 db éves szaporulat/pár): 10 pont

közepes (1,51-2,5 db éves szaporulat/pár) és (vagy) dajkagalamb igény: 5 pont

jó (2,51 db feletti éves szaporulat/pár): 0 pont

X. Védettség szintje. (0-10)

A védettség jogi szintjét értékeli.

nincs: 10 pont

nemzeti kincs: 5 pont

törvényi: 0 pont

XI. Eredeti tenyészcéloknak megfelelően történik-e a tenyésztés? (0-5)

Ez a változó leginkább a röpgalamb fajtákat érinti, de bármelyik fajtánál változásokat idéz elő, ha megváltoznak az eredeti tenyészcélok, amik a fajta átalakulásához, esetleg eredeti tulajdonságai elvesztéséhez vezetnek.

nem: 5 pont

igen: 0 pont

A változók közötti átfedéseket igyekeztem a minimális szintre szorítani, de egyes esetekben természetesen elkerülhetetlen bizonyos fokú összefüggés (pl.: a tenyésztők száma és az állományok egyedszáma között van összefüggés, hiszen a több tenyésztő több galambot tarthat, de ez nem egyértelmű következmény, hiszen az állományok méretét más tényezők is befolyásolják).

A fajták tenyésztőinek számáról és fajta egyedeinek számáról nem álltak rendelkezésre megfelelő információk, ezért saját felmérést készítettem. Levélben kerestem meg a magyarországi galambtenyésztő egyesületeket és fajtaklubokat, és arra kértem őket, hogy töltsék ki a mellékelt táblázatot (2. melléklet). A fent említett két kérdés mellé felkerült még az éves szaporulat is. Utóbbi azért, mert az egy tenyészpárra vetített átlagos éves szaporulat száma jól mutatja a fajta szaporodóképességét.

Az MGKSZ (Magyar Galamb- és Kisállattenyésztők Országos Szövetsége) honlapján közzétett levelezési címetek használtam. A fajtaklubok és az egyesületek adatait elkülönítve kezeltem tekintettel a tagság közötti átfedésekre. A változók pontértékeinek megállapításánál a felmérés adatain kívül a felsorolt szakirodalmat és az MGKSZ (Magyar Galamb- és Kisállattenyésztők Országos Szövetsége) archívumában megtalálható nemzeti kisállat kiállítás katalógusokat (1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2006, 2007, 2008) és európa kisállat kiállítás katalógusokat (1998, 2000, 2006), valamint az EE (Entente Européenne d' Aviculture et de Cuniculture) honlapján elérhető fajtalistákat használtam fel. Az adatok összesítéséhez és értékeléséhez Microsoft Office Excel 2007 és Microsoft Office Word 2007 programokat alkalmaztam. A fajták veszélyeztetettségi szintjeinek megállapítása során a SZALAY (2002)

által ismertetett rendszert követtem, azonban a besorolás szempontjait kiegészítettem az általam használt értékelési rendszer szempontjaival. Az így kialakult rendszer a következőképpen írható le.

Kihalt fajta: 76-90 pont. Nincs információ élő egyedekről, így nincs lehetőség egy tenyészállat-populáció létrehozására, illetve sem hímivarú tenyészállat (sperma), sem nőivarú tenyészállat (petesejt), sem embrió nem maradt fent a fajtából. Visszatenyészthetősége a szakirodalom és a fajtatörténet hiányosságai miatt kérdéses.

Kritikus helyzetű fajta: 61-75 pont. Erősen lecsökkent egyed- és tenyésztőszám jellemzi és fennmaradását biztosító egyéb tényezők tekintetében is hátrányosan érintett.

Kritikus helyzetű, fenntartott fajta: 61-75 pont és génmegőrző, fajtafenntartó program működik valamilyen formában, ami annak időtartamára stabilizálja a fajta állományát.

Veszélyeztetett helyzetű fajta: 31-60 pont. A fajta jelenlegi egyed- és tenyésztőszáma, illetve védettsége nem garantálja a fajta hosszú távú fennmaradását.

Veszélyeztetett helyzetű, fenntartott fajta: 31-60 pont és génmegőrző, fajtafenntartó program működik valamilyen formában, ami annak időtartamára stabilizálja a fajta állományát.

Nem veszélyeztetett helyzetű fajta: 0-30 pont. Stabil állományokkal rendelkező fajta, aminek hosszú távú fennmaradása biztosítottnak látszik.

III. Eredmények

A kiküldött 131 levélből (110 egyesületeknek és 21 fajtakluboknak) 3 db levél érkezett vissza a feladónak címzéssel. A megadott határidőre 39 visszagazolás érkezett. Ezek közül 3 helyről értesítettek, hogy az egyesület tagsága nem foglalkozik a felsorolt fajták tenyésztésével. Összesen 5 fajtaklub és 34 egyesület küldött vissza olyan adatlapot, amin adatok szerepeltek a felsorolt fajtákkal kapcsolatban. Ez az egyesületek esetében 30,9%-os, a fajtaklubok esetében 23,8%-os visszajelzést jelent. Eredményeim ennek a körülménynek a figyelembevételével vizsgálandók. A felmérésből származó adatokat a 3-as, 4-es, és 5-ös számú mellékletben közlöm. A következőkben ismertem a felmérésben részt vett fajták értékelését.

ALFÖLDI BUGAGALAMB

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	0	0	4	0	6	4	0	5	0

Származását homály fedi de az Alföld déli része volt a tenyésztés fő műhelye. Rendkívül mutatós alakgalamb, de tenyésztésével jelenleg kevesen foglalkoznak.

Összpontszám: 39

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

ALFÖLDI (KŐRÖSI) KERINGŐ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	5	5	0	0	0	0	6	0	5	5	5

A Magyar-Alföld régi fajtája, amely külföldön is kedvelőkre talált. Sajnos ma már csak díszgalambként tenyésztik.

Összpontszám: 31

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

BÁCSKAI HOSSZÚCSŐRŰ KERINGŐ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	0	5	0	0	0	0	0	5	5

A szegedi magasszálló keringőkből kialakított fajta. A Vajdaságban jelentősebb tenyésztői táborral rendelkezik mint Magyarországon.

Összpontszám: 35

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

BAJAI KERINGŐ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	0	5	8	4	0	8	5	5	5

Szintén a szegedi magasszálló keringő rokonsági körébe tartozó fajta, amit a helyi ízlésnek megfelelően formáltak. Jelenleg csekély számú tenyésztővel rendelkezik.

Összpontszám: 60

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

BUDAPESTI BÍBIC KERINGŐ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	0	0	4	0	0	8	0	5	0

A XX. század elején bécsi keringők különleges rajváltozatából alakult ki. Ausztriában mára eltűnt az egykor alapot jelentő fajta.

Összpontszám: 37

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

BUDAPESTI MAGASRÖPTŰ CSAPOS KERINGŐ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	0	5	8	0	0	4	0	5	0

Budapesten és környékén tenyésztették ki. Jelenleg nagyon visszaszorult a tenyésztése, főleg jelzőgalambnak használják.

Összpontszám: 42

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

BUDAPESTI MAGASRÖPTŰ KERINGŐ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0

Budapesten, az 1930-as évekre tenyésztették ki. Kiváló röpteljesítménye alapján világhírnévre tett szert. Hazánkban jelenleg is a legnépszerűbb röpgalamb.

Összpontszám: 5

Veszélyeztettségi szint: Nem veszélyeztetett helyzetű fajta

BUDAPESTI RÖVIDCSŐRŰ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	0	0	0	0	0	0	5	5	0

Az 1900-as évek elején bécsi rövidcsőrűek, budai kékek és pesti gólyások felhasználásával tenyésztették ki. A mára művészi szintre emelt finomsága miatt külföldön is ismertté vált.

Összpontszám: 30

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

BUDAPESTI TOLLASLÁBÚ GÓLYÁS KERINGŐ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	0	0	8	0	3	4	0	5	5

Kellemes benyomást keltő, kecses fajta. A kitenyésztéskor még röpgalmbként tartották, de a múlt század közepétől díszgalambként tekintenek rá.

Összpontszám: 45

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

BUDAPESTI TÜKRÖS

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	0	0	4	0	0	4	0	5	5

Viszonylag fiatalnak tekinthető fajtánk, hiszen a múlt század közepétől kezdve alakították ki. Különlegessége, hogy csak az első vedlés után alakul ki a fehér szárnytükör.

Összpontszám: 38

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

CEGLÉDI RÖVIDCSŐRŰ, SZÍVHÁTÚ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	0	5	0	0	3	4	5	5	5

Ez a fajtánk a ceglédi tenyésztők remek ízlését és szakértelmét dicséri.

Összpontszám: 47

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

CSEPELI MAGASRÖPTŰ, HÓFEHÉR KERINGŐ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	5	5	0	0	4	0	0	4	0	5	0

Standardját 1941-ben fogadták el. Azóta a röpteljesítménye töretlen fejlődést mutat. Sokak szerint egyik legegységesebb küllemű fajtánk.

Összpontszám: 23

Veszélyeztettségi szint: Nem veszélyeztetett helyzetű fajta

DEBRECENI PERGŐ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	5	5	0	0	0	0	0	0	0	5	0

Az 1890-es évektől több keleti pergőfajta keresztezésével kitenyésztett fajta mára a legnépszerűbb pergőfajta Magyarországon.

Összpontszám: 15

Veszélyeztettségi szint: Nem veszélyeztetett helyzetű fajta

DÉL-BÁCSKAI KERINGŐ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	0	5	4	4	3	8	10	5	5

A szegedi magasszálló keringőkkel rokon fajta. Sajnos nincs adat hazai tenyészetéről, és a szakirodalom is csak elvétve említi.

Összpontszám: 64

Veszélyeztettségi szint: Kritikus helyzetű fajta

DUNAKESZI MAGASRÖPTŰ KERINGŐ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	5	5	4	4	3	4	0	10	0

Dunakeszin és környékén kialakított tájfajta. Ebből adódóan a tenyésztés centruma is itt található, de kevés tenyésztővel. Erdélyben található még néhány állománya.

Összpontszám: 55

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

EGRI KÉK KERINGŐ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	5	5	0	0	0	0	6	0	0	5	0

Egyik legrégebbi múlttal rendelkező fajtánk. Gyönyörű külleme és különleges röpteljesítménye miatt méltán kedvelt.

Összpontszám: 21

Veszélyeztettségi szint: Nem veszélyeztetett helyzetű fajta

ERDÉLYI BUKÓ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	5	0	4	4	6	4	5	10	0

A leírásokban az 1800-as évek második felétől szereplő fajta az erdélyi városok kedvelt bukója volt. A tenyésztés központja ma is itt található.

Összpontszám: 58

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

ERDÉLYI DUPLAKONTYOS BUKÓ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	0	0	4	0	3	0	0	10	5

Marossy József nevéhez fűződő fajta, amit az 1900-as évek elején alakított ki. Különleges tolldíszével üde színfoltja a magyar fajtáknak.

Összpontszám: 42

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI ERNYŐSSZEMŰ KERINGŐ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	5	10	0	5	4	0	0	8	0	5	0

A szegedi magasszálló keringőkből kisselektált fajta. Különlegességét jelentő szemernyővel rajta kívül Európában csak egy fajta rendelkezik.

Összpontszám: 37

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

KAPOSVÁRI MAGASSZÁLLÓ KERINGŐ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	10	5	8	8	0	8	0	10	5

Az 1950-es években, Kaposváron született fajta a kilencvenes évekre gyakorlatilag kihalt, de néhány lelkes tenyésztő megpróbálta újra létrehozni. Mára elismert fajta, de nagyon kevés tenyésztővel.

Összpontszám: 66

Veszélyeztettségi szint: Kritikus helyzetű fajta

KASSAI BUKÓ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	0	0	4	4	0	8	0	10	5

A komáromi bukóval rokonságot mutató fajta. Mai határainkon belül kevesen tenyésztik.

Összpontszám: 51

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

KECSKEMÉTI KERINGŐ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	5	5	0	5	4	4	3	0	0	5	0

Az alföldi (kőrösi) keringővel nagy hasonlóságot mutató, azonban simafejű fajta. A tenyésztés központja Kecskemét és környéke.

Összpontszám: 31

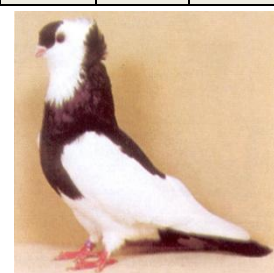
Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

KISKUNFÉLEGYHÁZI KERINGŐ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	5	5	0	0	0	0	3	0	10	5	5

Nem csak tökéletes arányaival és gyönyörű formájával, hanem egyedülálló rajzával is kitűnik a többi galambfajta közül. Nemzetközi bemutatása óta a világ más részein is sok hívet szerzett magának.

Összpontszám: 33

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

KISKUNFÉLEGYHÁZI SIMAFEJŰ KERINGŐ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	0	5	4	0	3	4	5	5	0

Kialakítása már az 1920-as években elkezdődött, de csak a 80-as évekre érte el mai, kellemes benyomást keltő formáját.

Összpontszám: 46

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

KOLOZSVÁRI KÉK

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	5	5	4	8	0	4	10	10	0

A XIX. századig visszanyúló történetű erdélyi fajta a mai Magyarországon alig ismert.

Összpontszám: 66

Veszélyeztettségi szint: Kritikus helyzetű fajta

KOMÁROMI BUKÓ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	5	5	0	0	0	0	3	0	5	5	0

A legnagyobb múlttal rendelkező fajtáink közé tartozik, ami Komárom városából indult világhódító útjára.

Összpontszám: 23

Veszélyeztettségi szint: Nem veszélyeztetett helyzetű fajta

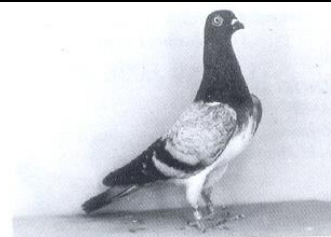

MAGASRÖPTŰ MAGYAR DERES KERINGŐ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	5	5	0	0	4	0	0	0	0	5	0

A fajta az 1800-as évek második felétől kezdett kialakulni. Népszerűnek mondható a hazai tenyésztők körében és határainkon túl is vannak kedvelői.

Összpontszám: 19

Veszélyeztettségi szint: Nem veszélyeztetett helyzetű fajta

MAGYAR-ALFÖLDI PARASZTGATYÁS

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	5	5	8	4	6	4	0	10	0

Egy majdnem kihalt fajta, amit csak az utóbbi években karolt fel néhány lelkes tenyésztő. Az Alföld tanyavilágában régebben nagyon elterjedt volt, azonban mára nagyon lecsökkent az állománya.

Összpontszám: 62

Veszélyeztettségi szint: Kritikus helyzetű fajta

MAGYAR AUTOSEX TYÚKGALAMB

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	5	5	5	0	8	4	6	8	0	10	0

A fajta Gyomaendrődön született és szinte ma is erre a településre korlátozódik a tenyésztése. A húsgalamb tenyésztés kiváló fajtája lehetne.

Összpontszám: 51

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

MAGYAR CSIRKEGALAMB

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	5	5	8	0	0	8	0	5	0

A korábban Békés megyében oly népszerű fajta mára nagyon visszaszorult.

Összpontszám: 51

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

MAGYAR DÍSZDERES

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	5	5	8	8	0	4	0	10	0

A magasröptű magyar deresek közül kiállítási célra szelektált egyedekből kialakult fajta. Mára szinte teljesen eltűnt, és csak elvétve található meg.

Összpontszám: 60

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

MAGYAR DÍSZPOSTA

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	5	5	0	0	4	0	0	0	0	5	0

Az egyik legfiatalabb magyar fajtának szokták nevezni, de tenyésztése nem új keletű. A származását magyarázó elméletektől függetlenül az utóbbi 50-60 évben már jelen volt a Dél-Alföldön. Népszerűsége egyre nő.

Összpontszám: 19

Veszélyeztettségi szint: Nem veszélyeztetett helyzetű fajta

MAGYAR FODROS

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	5	5	0	0	6	4	0	5	0

Eredete nem tisztázott, valószínűleg Ázsiából származik. Először a szárazföldön keresztül kerül Európába Magyarországon keresztül, ezért Nyugaton már magyar galambként tekintettek rá.

Összpontszám: 45

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

MAGYAR FEHÉR DÍSZKERINGŐ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	10	5	8	8	0	8	10	10	0

Ez a fajta mára kihaltnak tekinthető, csak a szakirodalomban található leírás róla ritkán.

Összpontszám: 79

Veszélyeztettségi szint: Kihalt fajta

MAGYAR ÓRIÁSBEGYES

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	5	5	0	0	0	0	0	0	5	5	0

Eredetét a török időkre vezetik vissza. Egyik legszebb galambfajtánk, amire méltán lehetünk büszkék.

Összpontszám: 20

Veszélyeztettségi szint: Nem veszélyeztetett helyzetű fajta

MAGYAR ÓRIÁSGALAMB

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	5	5	0	0	0	0	0	0	5	5	0

Szintén a török megszállásig vezetik vissza a fajta történetét. Egyes beszámolók szerint mára a Közel-Keleten nem található még csak hasonló fajta sem. Méltán nevezhető a „galambok királynőjének”.

Összpontszám: 20

Veszélyeztettségi szint: Nem veszélyeztetett helyzetű fajta

MAGYAR ÓRIÁSPARÓKÁS

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	10	5	8	8	3	8	5	10	0

A XX. századi szakirodalom említi néhányszor, de mára kihaltnak tekinthető.

Összpontszám: 77

Veszélyeztettségi szint: Kihalt fajta.

MAGYAR PÁVAGALAMB

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	5	5	0	0	4	0	0	0	0	10	0

A XIX. és XX. század fordulóján kialakított fajtáért napjaink szaksajtójában sokan aggódnak, de az eredmények alapján kijelenthető, hogy stabil állománnyal rendelkezik, legfeljebb minőségi problémák lehetnek.

Összpontszám: 14

Veszélyeztettségi szint: Nem veszélyeztetett helyzetű fajta

MAGYAR SZARKA KERINGŐ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	5	5	0	0	4	0	3	4	5	5	0

A múlt század első felében kialakított fajta Törökszentmiklóshoz és környékéhez köthető. Számos jó tulajdonság jellemzi impozáns megjelenése mellett.

Összpontszám: 31

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

MAGYAR TYÚKTARKA

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	0	0	0	4	3	0	0	10	0

Az egykori Osztrák-Magyar Monarchia területén tenyésztették ki. A világban már, mint magyar fajta terjedt el. Kívánatos lenne a hazai tenyésztés bővítése.

Összpontszám: 37

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

MAKÓI MAGASSZÁLLÓ KERINGŐ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	0	5	0	0	8	0	0	4	0	5	0

Makón alakították ki a szegedi magasszálló keringők helyi ízlés szerinti formálásával. Leginkább ma is ebben a városban folyik a tenyésztés.

Összpontszám: 22

Veszélyeztettségi szint: Nem veszélyeztetett helyzetű fajta

MEZŐKÖVESDI (MATYÓ) KERINGŐ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	10	5	8	8	0	8	10	10	5

A fajta több mint száz éves múltra tekint vissza, azonban mára teljesen eltűnt.

Összpontszám: 84

Veszélyeztettségi szint: Kihalt fajta

MISKOLCI KERINGŐ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	5	0	8	4	0	4	10	5	0

Miskolcon kezdték kialakítani szegedi magasszálló keringők és danzigi keringők felhasználásával, közel száz évvel ezelőtt. Napjainkban a tenyésztése eléggé visszaszorult.

Összpontszám: 56

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

MONORI KERINGŐ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	0	0	4	0	0	4	0	5	5

A múlt században Monoron is népszerűek voltak alföldi (kőrösi) keringők. A jobb röpteljesítmény érdekében azonban más fajtákkal keresztezték és kialakult a monori keringő. Napjainkban is itt a legnépszerűbb.

Összpontszám: 38

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

PARLAGI GALAMB

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	10	5	8	8	6	8	0	10	0

Nem szabad összetéveszteni a városi galambokkal. A parlagi galamb ősidők óta megtalálható volt a tanyákon. Mindig is „félvad” fajta volt. A környezethez való alkalmazkodása során olyan értékes tulajdonságai alakultak ki, amelyek más fajtákra nem jellemzőek. A tanyavilág eltűnése és a postagalambokkal való kereszteződés végveszélybe sodorta.

Összpontszám: 75

Veszélyeztettségi szint: Kihalat fajta

SZALONTAI ÓRIÁS

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	10	5	4	8	0	8	0	10	0

Leginkább Szalonta környékén volt elterjedt és húsgalambnak tartották. Hazai állománya néhány párra csökkent.

Összpontszám: 65

Veszélyeztettségi szint: Kritikus helyzetű fajta

SZATMÁRI BABOS, SZÍVES RÖPFGÓ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	5	0	4	4	0	4	10	10	5

Rokonságban áll a komáromi és székesfehérvári bukó galambokkal. Utóbbi fajta alkalmas a visszatenyésztésére.

Összpontszám: 62

Veszélyeztettségi szint: Kritikus helyzetű fajta

SZATMÁRI SUTA

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	10	5	4	8	0	8	10	10	5

Az erdélyi bukó egyik változatának tartják. Magyarországon gyakorlatilag ismeretlen.

Összpontszám: 80

Veszélyeztettségi szint: Kihalt fajta

SZEGEDI MAGASSZÁLLÓ KERINGŐ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	5	5	0	0	0	0	6	0	0	5	0

Az egyik legrégebbi magyar galambfajta. A Dél-Alföldön évszázadok óta a legkedveltebb galambok. Számos magyar fajta kialakításában játszott szerepet.

Összpontszám: 21

Veszélyeztettségi szint: Nem veszélyeztetett helyzetű fajta

SZÉKESFEHÉRVÁRI BUKÓ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	5	5	0	0	4	0	0	0	5	5	0

Régi magyar fajta. Korábban voltak törekvések az eltűntetésére és a komáromi bukók egy típusának tartották. Túlélve ezeket az időket ma már ismét önálló fajta és szülővárosán kívül is nő a népszerűsége.

Összpontszám: 24

Veszélyeztettségi szint: Nem veszélyeztetett helyzetű fajta

SZOLNOKI BAGDETTA

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	0	0	8	0	3	8	0	5	0

Az egyetlen orrdudoros galambok csoportjába tartozó magyar fajta. Sajnos kevés tenyésztő foglalkozik a tenyésztésével.

Összpontszám: 44

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

SZOLNOKI KERINGŐ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	5	5	0	0	4	0	0	0	0	5	0

1920 óta tenyésztik, leginkább Szolnokon és környékén. Tetszetős kinézetű fajta. Az állományokban az utóbbi időben a beltenyésztés jelei voltak tapasztalhatóak.

Összpontszám: 19

Veszélyeztettségi szint: Nem veszélyeztetett helyzetű fajta

SZOVÁTI KÉK

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	0	5	8	0	0	8	0	5	0

A fajta kialakítása az 1970-es években kezdődött. A cél az volt, hogy egy olyan, a modern követelményeknek is megfelelő magyar húsgalamb fajta szülessen, ami állja a versenyt a külföldi vetélytársakkal. Az eredmény magáért beszél.

Összpontszám: 46

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

TEMESVÁRI BUKÓ

VÁLTOZÓK	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
PONTOK	10	10	0	0	0	0	6	0	0	10	0

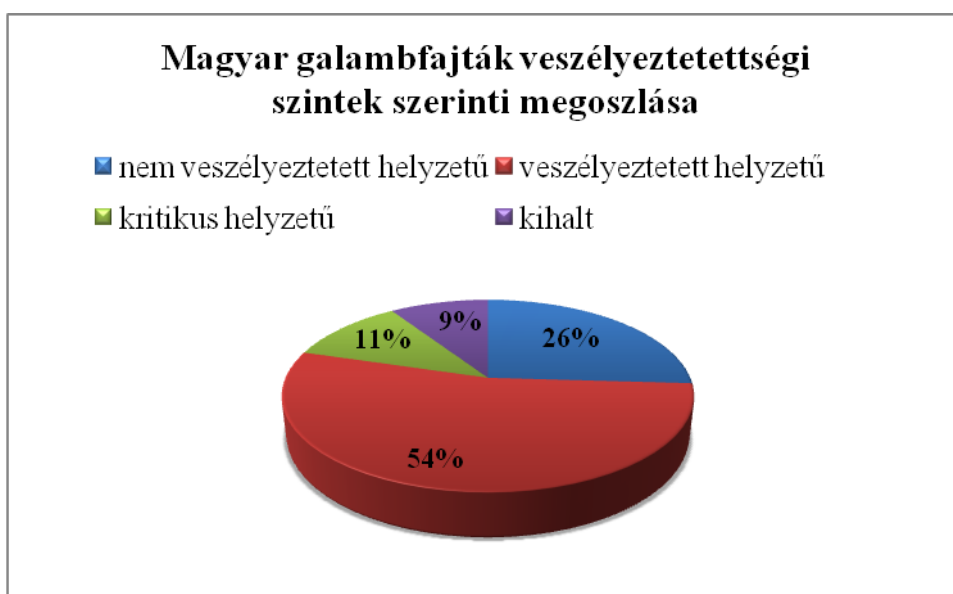
Ez a temesvári illetőségű fajta egyedi babozottságával tűnik vetélytársai közül. Sajnos a hazai tenyésztők körében nem olyan népszerű, mint a külföldi kollégáknál.

Összpontszám: 36

Veszélyeztettségi szint: Veszélyeztetett helyzetű fajta

A magyar galambfajták helyzete az eredmények alapján a következőképpen írható le (1. ábra). A felmérésben szereplő 54 fajtából 14 fajta nem veszélyeztetett, 29 fajta veszélyeztetett, 6 fajta állapota kritikus (Dél-Bácskai keringő, Kaposvári magasszálló keringő, Kolozsvári kék, Magyar-Alföldi parsztgatyás, Szalontai óriás, Szatmári babos, szíves röpforgó) és 5 fajta kihaltnak tekinthető (Magyar fehér díszkeringő, Magyar óriásparókás, Mezőkövesdi (matyó) keringő, Parlagi galamb, Szatmári suta). Mivel az eredmények nem teljes körű felmérésen alapulnak, a most kialakult besorolások és azok arányai várhatóan változnak majd, amennyiben a jövőben pontosabb adatok felhasználására lehetőség nyílik.

1. ábra veszélyeztetettségi szintekbe tartozó fajták százalékos aránya

IV. Következtetések, ajánlások

Az elsődlegesen kitűzött célt, miszerint fel kívántam mérni az őshonos magyar galambfajták helyzetét, nem sikerült maradéktalanul teljesíteni. A veszélyeztetettség szint megállapítására felállított többváltozós értékelési rendszer pontosságát nagymértékben növelni lehetne, ha részletesebb adatok állnának rendelkezésre. Ezért a jövőben törekedni kell a rendszer pontosítására, tökéletesítésére. Az alkalmazott értékelési rendszer nem csupán a fajták veszélyeztetettség helyzetének megállapítására használható, hanem képet ad a problémás területekről, így segítséget nyújthat a veszélyeztető tényezők megnevezésében és hatékony elhárításában. Ez a lehetőség nagyban leegyszerűsítheti és egyszerűbbé teheti a fajták gondozását, tehát ezért is célszerű lenne a rendszer további fejlesztése. A fajták eltérő helyzetéből adódóan a különböző veszélyeztetettség szintekbe sorolt fajták eltérő védelmi intézkedéseket igényelnek. Azonban vannak olyan intézkedések, amelyek a veszélyeztetettség mértékétől függetlenül hasznára válnának az összes fajtának.

Az első és legalapvetőbb lépés egy monitoring rendszer felállítása volna. Ennek központi eleme lenne egy, az általam alkalmazotthoz hasonló, de bővített és továbbfejlesztett felmérés, amit évente egy alkalommal kellene elvégezni. Ez az MGKSZ (Magyar Galamb- és Kisállattenyésztők Országos Szövetsége) tagegyesületeire és fajtaklubjaira nézve kötelező érvényű kellene legyen, így biztosítva a lehető legteljesebb körű adatgyűjtést. Ezzel pontos képet kaphatnánk arról, hogy a szervezet keretei között milyen magyar fajtákat, hány tenyésztő és mekkora mennyiségben tenyészt. A felmérést kiegészítenék az éves nemzeti, fajtaklub és egyesületi kiállítások katalógusaiból nyert információk. Ennek a monitoring rendszernek a bevezetésével sem lehetne biztosítani a 100%-ig pontos adatgyűjtést, hiszen nem minden tenyésztő folytatja tevékenységét szervezett keretek között, de az elérhető legrészletesebb képet kaphatnánk őshonos fajtánk helyzetéről. Ezzel nem csak az őshonos magyar fajták védelmének érdekében tehetnék nagy lépést, de a jövőendő nemzedékek számára is értékes adatbázist hoznánk létre. A hivatalos és más civil szervezetek felé pedig megalapozott, számokkal alátámasztott álláspontot képviselhetne a magyar fajták ügyében a Magyar Galamb- és Kisállattenyésztők Országos Szövetsége (MGKSZ).

Valamennyi fajta esetében elvárható a mihamarabbi törvényi védelem elérése. Ezzel párhuzamosan ki kell terjeszteni azokra a fajtákra is a Nemzeti Kincs státust, amelyek eddig kimaradtak ebből. Elsődleges prioritást kell élvezzen fajtánk EE (Entente Européenne d'

Aviculture et de Cuniculture) általi elfogadtatása magyar kitenyésztésű fajtaként, ehhez azonban stabil tenyésztői háttér szükséges, ezért ezen fajták esetében növelni kell a népszerűsítésükre fordított erőfeszítéseket. Azon fajták esetében ahol az MGKSZ (Magyar Galamb- és Kisállattenyésztők Országos Szövetsége) által elismert standard is hiányzik, azt kell pótolni előbb. Növelni kell a magyar fajták nemzetközi és hazai ismertségét mind a szakmai közönség körében, mind a társadalom egészét figyelembe véve. Előbbiben elsősorban a szakmai szervezetek (MGKSZ, fajtaklubok, stb.) tehetnek sokat. A külföldi kiállításokon és rendezvényeken való megjelenés ösztönzése és növelése (az eddiginél is nagyobb mértékben) nagyban szolgálná ezt a célt. A jelenleginél is jobban kéne ösztönözni és segíteni az őshonos magyar fajtákat tenyésztő fajtaklubok alakulását és tevékenységét. Véleményem szerint szükséges lenne fejleszteni az MGKSZ (Magyar Galamb- és Kisállattenyésztők Országos Szövetsége) honlapját legalább olyan tekintetben, hogy felkerüljenek, és egy helyen elérhetőek legyenek a magyar fajták standardjai, kitenyésztésük története, szakirodalmuk címjegyzéke, tenyésztőik elérhetőségei, mindez lehetőleg minél több idegen nyelven is. Várhatóan ez a probléma belátható időn belül megoldódik. Ez igaz a fajtaklubok honlapjaira is, bár itt sokkal heterogénebb a jelenlegi kép. Szükséges a potenciális tenyésztők megszólítása is ezeken a csatornákon. A mindennapi életünk egyre jobban az internet köré szerveződik, és nagy hiba lenne ezt figyelmen kívül hagyni.

Megítélésem szerint a magyar fajták és a magyar galambászok sorsa szorosan összefügg olyan szempontból, hogy ha eltűnnek a hazai galambászok, akkor velük együtt eltűnik a magyar galambfajták jelentős része is. Éppen ezért az őshonos fajtáink megőrzése nem képzelhető el a galambász társadalom bővítése és fiatalítása nélkül. Ennek érdekében (többek között) szükségesnek találok egy olyan programot életre hívni, ami garantálja az idősebb galambászok tudásának átörökítését a fiatalabb generációra –ez eddig is működött de talán nem elég hatékonyan-, cserébe a magyar galambásztársadalom magas szintű elismerésben (minimum erkölcsi és szakmai) részesíti azon tenyésztőket, akik részt vállalnak ebben. Mindenki által követendő példának tartom Hunyadvári Árpád tenyésztőtárs azon kezdeményezését, hogy az általános iskolákban testközelből ismerteti meg a tanulókkal a magyar galambfajtákat és a galambászatot, továbbá ajándék galambokkal ösztönzi a galambtartásra fiatal közönségét. Hasonló kezdeményezések sokat segítenének. Az őshonos magyar galambfajták szélesebb körben való megismertetésében fontos szerepet tölthetnének be az Állatkertek, és a Nemzeti Parkok azon bemutató központjai, amelyekben

állattartás is folyik. A veszélyeztetett és a kritikus helyzetű fajták esetében ez kiegészülne génbanki szereppel is. Könnyen előfordulhat, hogy a kritikus helyzetű fajtáknak nincs annyi idejük és tartalékuk, hogy kivárják ennek megvalósulását. Ezért ezen fajták esetében azonnali intézkedésekre van szükség. A legjobb megoldás a törzstelepen történő elhelyezés lenne, azonban ezek a kezdeményezések eddig az anyagi vonzatuk miatt mindig kudarcba fulladtak. Azonban ha az összegyűjtött törzsállományok olyan tenyésztőknél lennének elhelyezve, akik rendelkeznek a munkához szükséges szakmai ismeretekkel, tárgyi feltételekkel, valamint hajlandóak a feladatot elvégezni, akkor sokkal kisebb költséggel elérhető lenne ugyanaz az eredmény. Természetesen ezen tenyésztők számára szükséges lenne a felmerülő költségek (vagy nagy részük) megtérítése, de így is jóval olcsóbban kivitelezhető lenne egy-egy fajta állományának megerősítése mint, önálló törzstelep létesítésével és fenntartásával. Az utóbbi időben egyes vidékeken komoly problémát jelent a röpgalambászok számára a védelem következtében megerősödött ragadozó madár állomány. Ezek a ragadozó madarak nem csak a röpcsapatok megtizedelésével okoznak nagy károkat. Pusztán a légtérben való megjelenésük stresszhelyzetbe hozza a galambokat, és a szétszéledt csapatból menekülő egyedek gyakran már képtelenek hazajutni. Ha ezek az esetek heti vagy napi rendszerességgel történnek meg, az érthető módon elveszi a tenyésztők kedvét és felhagynak kedvenceik tartásával. Ez pedig a magyar fajták egyedszámát csökkenti, hiszen a hazai röpgalambászok többsége őshonos fajtát tenyészt. Több javaslat is felmerült rólukról a probléma megoldására, azonban ezek jó része a természetvédelmi gyakorlattal nem összeegyeztethető. Véleményem szerint a párbeszéd folytatására kellene törekedni és felmérést készíteni a problémával érintett területekről, valamint a ragadozó kártétel mértékéről. Ebben a galambászok megfigyelései nagy segítséget jelenthetnek. Az így kapott információk alapján ki lehetne dolgozni a helyi viszonyoknak legmegfelelőbb intézkedéseket a probléma enyhítésére. Hasznos lenne, mert mindkét fél profitálna az együttműködésből.

V. Felhasznált irodalom

32/2004. (IV. 19.) OGY határozat:

<http://www.complex.hu/kzldat/o04h0032.htm/o04h0032.htm> (utolsó elérés 2009-10-04)

Balassa Gy. (1901): Az okszerű galamtenyésztés. Ferenczi B., Miskolc 248 pp.

Báldi A., Csorba G., Korsós Z. (1995): Magyarország szárazföldi gerinceseinek természetvédelmi szempontú értékelési rendszere. Magyar Természettudományi Múzeum, Bp. 41 pp.

Bárány I.(2006a): Fajtákról. Galamb és kisállat magazin, XLVIII/6: 9.

Bárány I.(2006b): Magyar óriás parókás. Galamb és kisállat magazin, XLVIII/10: 7.

Constantinescu H. (2007): Kiveszőfélben lévő erdélyi galambfajták. Galamb és kisállat magazin, XLIX/5: 11.

Darwin C. (1859): The Origin of Species. John Murray, London 360 pp.

Dobos I. (2007): Magyar páva és társai. Galamb és kisállat magazin, XLIXI/8: 9.

Entente Européenne d' Aviculture et de Cuniculture:

<http://www.entente-ee.com/deutsch/sparten/tauben/Dateien/Taubenrassenliste%202007.pdf>
utolsó elérés (2009-10-05)

Horn P. (1991): A galamb és az ember kapcsolata. –In: Ballay A. (szerk.) Galambtenyésztők kézikönyve. Mezőgazdasági Kiadó, Bp. pp. 13-19.

Hunyadvári Á. (2003): Magyar galambfajtáink és a galambsport. Természetvédelmi Alapítvány, Csorvás 120 pp.

Kiss J. (2004): Magyar galambfajták. Galamb és kisállat magazin, XLVI/8: 10.

Kiss J., Béres E. (2008): Gondolatok és vélemények a magyar galambfajták kitenyésztéséről. Bába Kiadó, Szeged 354 pp.

Kiszely I. 2009. Az ősmagyarok háziállatai. <http://istvandr.kiszely.hu/ostortenet/025.html>
(utolsó elérés 2009-10-04)

KvVM/KJKF/377/2009. számú tervezet.

http://www.kvvm.hu/cimg/documents/NKPIII_1sz_mell.pdf (utolsó elérés 2009-10-04)

Magyar Galamb és Kisállattenyésztők Országos Szövetsége: <http://mgksz.hu/frames.htm>

Millsap, B. A., Gore, J. A., Runde, D. E., Cerulean, S. I. (1990): Setting priorities for the conservation of fish and wildlife species in Florida. Wildlife Monographs, 111: 1-57.

Moldvai F. (1938): Galambtenyésztők kézikönyve. Columbia kisállattenyésztő egyesület, Kolozsvár 204 pp.

Orbán Z. (2009): Egy nem természetvédelmi kérdés-a parlagi galambok ügye. Madártávlat, XVI/2: 29-31.

Prütz G. (1866): Illustriertes Mustertaubenbuch. Hamburg 438pp.

Szalay I. (2002): Az MGE génmegőrzési tevékenységének kiszélesítését célzó új program a veszélyeztetett régi magyar baromfifajták biztonságos fenntartása érdekében. Baromfi, V/4: 54-55.

Szűcs L. (1996): Galambjaink. Rohringer István, Bp. 358 pp.

Szűcs L., Szécsényi I. (1965): Galambtenyésztés. Mezőgazdasági kiadó, Bp. 381 pp.

Zeuner. F. (1963): A history of domesticated animals. Harper & Row, New York 560 pp.

Összefoglalás

Dolgozatomban az őshonos magyar galambfajták helyzetét és védelmük lehetőségeit vizsgáltam. A fajták helyzetének megállapításához többváltozós értékelési rendszert állítottam fel. Összesen tizenegy változó értéke alapján jellemeztem a fajták helyzetét. Egyes változók értékeléséhez felmérést végeztem a Magyar Galamb- és Kisállattenyésztők Országos Szövetségéhez tartozó egyesületek és a magyar fajtákkal foglalkozó fajtaklubok bevonásával. A felmérésben adatszolgáltatással az egyesületek 30%-a, a fajtaklubok közel 24%-a vett részt. Felhasználtam továbbá az utóbbi évek nemzeti- és európa kisállat kiállítások katalógusait, valamint a témával foglalkozó szakirodalmat. A kapott eredmények alapján a fajtákat veszélyeztetettségi szintekbe soroltam. Tekintettel arra, hogy a felmérés nem volt teljes körű, a fajták helyzetére vonatkozó eredmények sem tekinthetők teljesen véglegesnek. A kapott eredmények tükrében megállapítható, hogy őshonos galambfajtáink többsége védelemre szorul. A vizsgált 54 fajtából 14 fajta nem veszélyeztetett, 29 fajta veszélyeztetett, 7 fajta állapota kritikus és 4 fajta kihaltnak tekinthető. A veszélyeztetettség mértékében és a veszélyeztető tényezők típusában megfigyelhetők eltérések.

A védelemre több lehetőség is nyílik. Alapvető, hogy az eddig alkalmazott intézkedéseket fenntartsuk, az eredményeket megőrizzük. Azonban a jelenlegi védelmi intézkedések önmagukban nem biztosítják egy fajta teljes körű védelmét sem, és nem is terjednek ki az összes rászoruló fajtára. Ezért szükség van a nemzeti kincssé nyilvánított fajták körének bővítésére, majd e fajták védelmének törvényi szintre emelésére. Létre kell hozni egy monitoring rendszert, amivel figyelemmel követhetők a fajták állományváltozásai és elterjedésük mértéke. Növelni kell a magyar fajták ismertségét mind a civil, mind a szakmai közönség körében. Különösen igaz ez a lecsökkent állományú, kevés tenyésztővel rendelkező fajtákra. Ezek esetében biztosítani kell a fennmaradáshoz minimálisan szükséges állományok fenntartását. Ez a feladat pedig közösségi összefogást igényel. A védelem megszervezésében és irányításában vezető szerepet kell betöltsön a szervezett magyar galambászat legnagyobb és legjelentősebb szervezete, a Magyar Galamb- és Kisállattenyésztők Országos Szövetsége (MGKSZ). Rőpgalambfajtáink és kiváló tulajdonságaik megőrzése csak eredeti környezetükben képzelhető el, ezért fel kell mérni a rőpcsapatokban kárt okozó ragadozó madarak kártételét, és ha szükséges, akkor elhárításuk érdekében –a természetvédelem irányítása és szigorú felügyelete alatt- lépéseket tenni. Az őshonos fajták korábban említett

népszerűsítésében kiemelt szerepet tölthetnek be a jövőben az állatkertek és nemzeti parkok. Ezek az intézmények tevékenységi körük és magas látogatottságuk miatt alkalmasak a feladatra. Az őshonos magyar galambfajták megőrzése nem csak felbecsülhetetlen eszmei és genetikai értékük miatt fontos, de segítségével felkelthető a társadalom érdeklődése az élővilág és a természetvédelem iránt is.

*„Édes fiam! Ha magyar galambfajtáinkat hanyatlani látod, ne hagyd
veszni őket. Úgyis elvették már tőlünk azt is, mit nem adtunk!”*

Anker Alfonz

Köszönetnyilvánítás

Szeretnék köszönetet mondani szakdolgozatom elkészítésében nyújtott segítségéért belső konzulensemnek, dr. Bihari Zoltán egyetemi docensnek, és külső konzulensemnek Hunyadvári Árpád tanár úrnak.

Köszönöm Uhrner Antal úrnak a Magyar Galamb és Kisállattenyésztők Országos Szövetsége elnökének és Bárány István úrnak a segítséget és a szakirodalmak rendelkezésemre bocsájtását.

Köszönettel tartozom még minden magyar galambásznak, aki adatszolgáltatással és tanácsokkal segítette munkámat.

Végezetül szeretném megköszönni családomnak is a dolgozat elkészítése érdekében nyújtott segítségét.

NYILATKOZAT

Bagi Zoltán büntetőjogi és fegyelmi felelősségem tudatában kijelentem és aláírással igazolom, hogy a diplomadolgozat saját munkám eredménye. A felhasznált irodalmat korrekt módon kezeltem, a diplomamunkára vonatkozó jogszabályokat betartottam.

.....
aláírás

Születési idő: 1987. február 01.

32/2004. (IV. 19.) OGY határozat

a védett őshonos vagy veszélyeztetett, magas genetikai értéket képviselő tenyésztett magyar állatfajták nemzeti kincse nyilvánításáról

A magyar nép történetéből ismert, hogy ősidőktől fogva milyen szoros volt kötődésünk az állattartáshoz, állattenyésztéshez. Hazánkban a Kárpát-medencében őshonosnak mondott fajok és fajták (a továbbiakban: fajták) fenntartása is védelmet kapott az állattenyésztési törvényben. A régi magyar háziállatfajták köre azonban ennél nagyobb sugarú, mert az „őshonos” fajtákon túl számos olyan, hosszú időn keresztül tenyésztett fajta él hazánk területén, amely állatfajták a magyar nemzeti kultúra részét képezik.

A régi magyar háziállatok az emberi munka évszázados eredményei. Történelmi múltunkhoz tartoznak, nemcsak az állattenyésztés történetéhez, hanem a teljes magyar történetiséghez is. Hozzá tartoznak a magyar tájhoz, részei nemzeti identitásunknak, őshonos állataink ma is élő, eleven örökségünk.

Az Európai Uniós csatlakozás küszöbén a Magyar Országgyűlés megkülönböztetett figyelmet fordít arra, hogy nemzeti létünk 1100 éves értékeit, eredményeit megőrizzük, és Európában ezzel is kifejezzük nemzeti karakterünket.

1. Ennek szellemében a Magyar Országgyűlés a védett őshonos és régi magyar állatfajtákat

nemzeti kincse nyilvánítja.

2. A nemzeti kincse nyilvánított állatfajták tenyésztését, állományának fenntartását, és az ezekkel összefüggő tevékenységeket az állam elősegíti.

3. A védett őshonos és régi magyar tenyésztett állatfajták megőrzése nemcsak állami feladat, nemzeti kincse nyilvánításuk a civil és gazdálkodó szervezetek, valamint a magánszemélyek összefogására buzdít.

4. A védett őshonos és régi magyar állatfajtáknak szerepe van az oktatásban, a művészetekben, nemzeti identitásunk megtartásában. Esztétikai értéket képeznek, a bennük rejlő génállomány gazdasági jelentőséggel bír.

5. A nemzeti kincse nyilvánított állatfajták jegyzékét a határozat *melléklete* tartalmazza. A jegyzék felülvizsgálatáról - legalább 5 évente - a Kormány gondoskodik.

6. A mellékletben felsorolt állatfajtákat magyar őshonos állatoknak tekintjük, amelyek egyben - nevükben és képi megjelenésükben - Magyarország szimbólumai.

7. Ez a határozat a közzétételét követő 15. napon lép hatályba.

Melléklet a 32/2004. (IV. 19.) OGY határozathoz

GALAMB

1. számú melléklet: Nemzeti kincse nyilvánító Országgyűlési határozat

Alföldi buga galamb

Alföldi (kőrösi) keringő

Bácskai hosszúcsőrű keringő

Bajai keringő

Budapesti bíbic

Budapesti magasröptű csapos keringő

Budapesti magasröptű keringő

Budapesti rövidcsőrű

Budapesti tollaslábú gólyás

Budapesti tükrös

Ceglédi rövidcsőrű szívhátú

Csepeli magasröptű hófehér keringő

Debreceni pergő

Dél-Bácskai keringő

Egri kék keringő

Hódmezővásárhelyi ernyőszemű keringő

Kecskeméti keringő

Kiskunfélegyházi keringő

Kiskunfélegyházi simafejű keringő

Komáromi bukó

Magasröptű magyar deres

Magyar begyes

Magyar csirkegalamb

Magyar díszposta

1. számú melléklet: Nemzeti kincse nyilvánító Országgyűlési határozat

Magyar óriás galamb

Magyar szarkakeringő

Makói magasszálló keringő

Miskolci keringő

Monori keringő

Szegedi magasszálló

Székesfehérvári bukó

Szolnoki bagdetta

Szolnoki keringő

Szováti kék

2. számú melléklet: A felméréshez használt adatlap

	Fajta	Tenyésztők száma az egyesületben	Tenyézpárok száma	Éves szaporulat
1.	Alföldi buga galamb			
2.	Alföldi (Kőrösi) keringő			
3.	Bácskai hosszúcsőrű keringő			
4.	Bajai keringő			
5.	Budapesti bíbic kerigő			
6.	Budapesti magasröptű csapos keringő			
7.	Budapesti magasröptű keringő			
8.	Budapesti rövidcsőrű			
9.	Budapesti tollaslábú golyás keringő			
10.	Budapesti tükrös			
11.	Ceglédi rövidcsőrű szívhátú			
12.	Csepeli magasröptű hófehér keringő			
13.	Debreceni pergő			
14.	Dél-Bácskai keringő			
15.	Dunakeszi magasröptű kerigő			
16.	Egri kék keringő			
17.	Erdélyi bukó			
18.	Erdélyi duplakontyos bukó			
19.	Hódmezővásárhelyi ernyőszemű keringő			
20.	Kaposvári magasszálló (tigristarka) keringő			
21.	Kassai bukó			

2. számú melléklet: A felméréshez használt adatlap

22.	Kecskeméti keringő			
23.	Kiskunfélegyházi keringő			
24.	Kiskunfélegyházi simafejű keringő			
25.	Kolozsvári kék			
26.	Komáromi bukó			
27.	Magasröptű magyar deres			
28.	Magyar-alföldi parasztyagtyás			
29.	Magyar autosex tyúkgalamb			
30.	Magyar begyes			
31.	Magyar csirkegalamb			
32.	Magyar díszderes			
33.	Magyar díszposta			
34.	Magyar fodros			
35.	Magyar fehér díszkeringő			
36.	Magyar óriás galamb			
37.	Magyar óriás parókás			
38.	Magyar páva galamb			
39.	Magyar szarka keringő			
40.	Magyar tyúktarka			
41.	Makói magasszálló keringő			
42.	Mezőkövesdi (matyó) keringő			
43.	Miskolci keringő			
44.	Monori keringő			
45.	Parlagi galamb			
46.	Szalontai óriás			

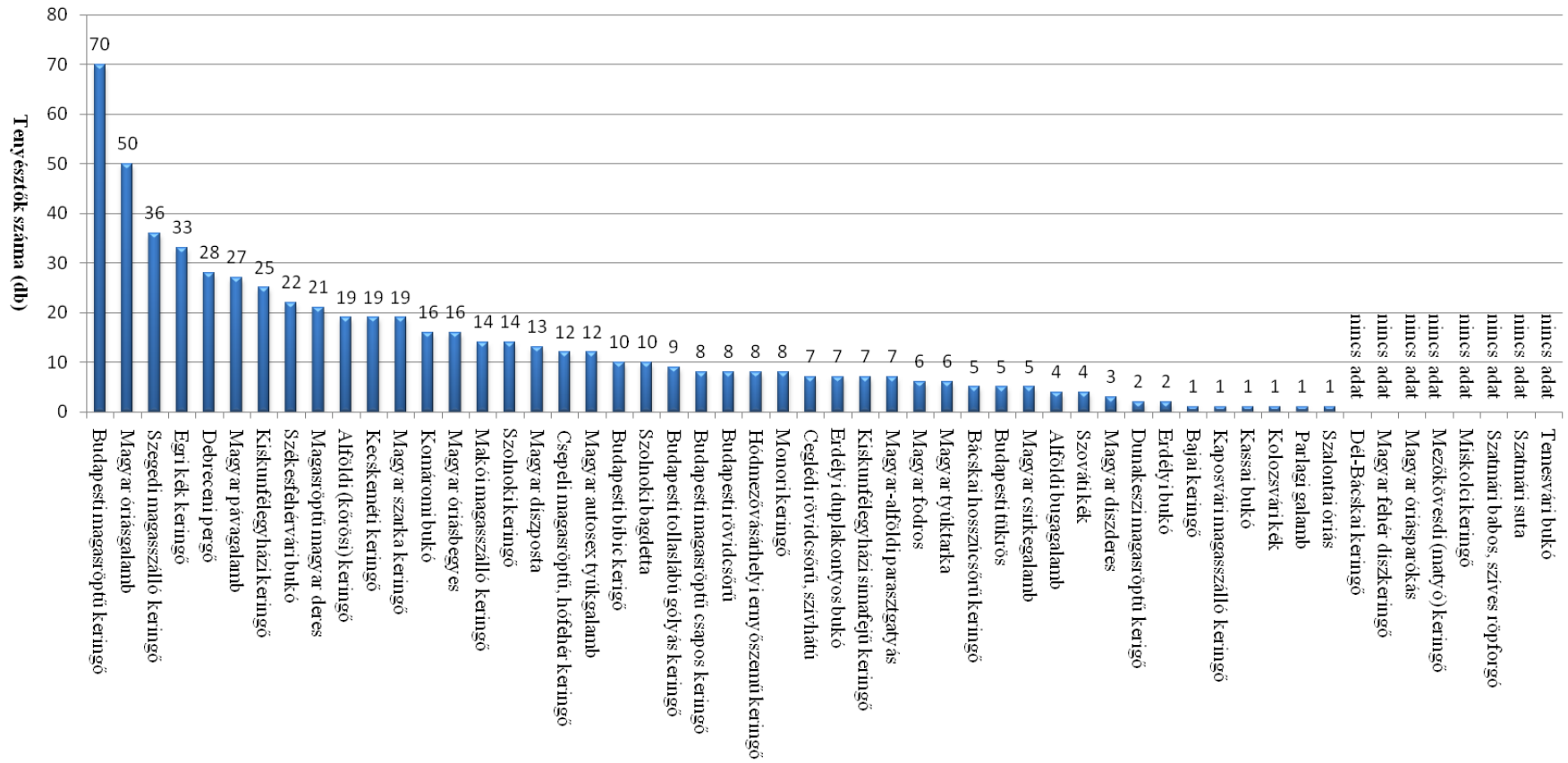
2. számú melléklet: A felméréshez használt adatlap

47.	Szatmári babos (szíves) röpforgó			
48.	Szatmári suta			
49.	Szegedi magasszálló			
50.	Székesfehérvári bukó			
51.	Szolnoki bagdetta			
52.	Szolnoki keringő			
53.	Szováti kék			
54.	Temesvári bukó			

egyesület:

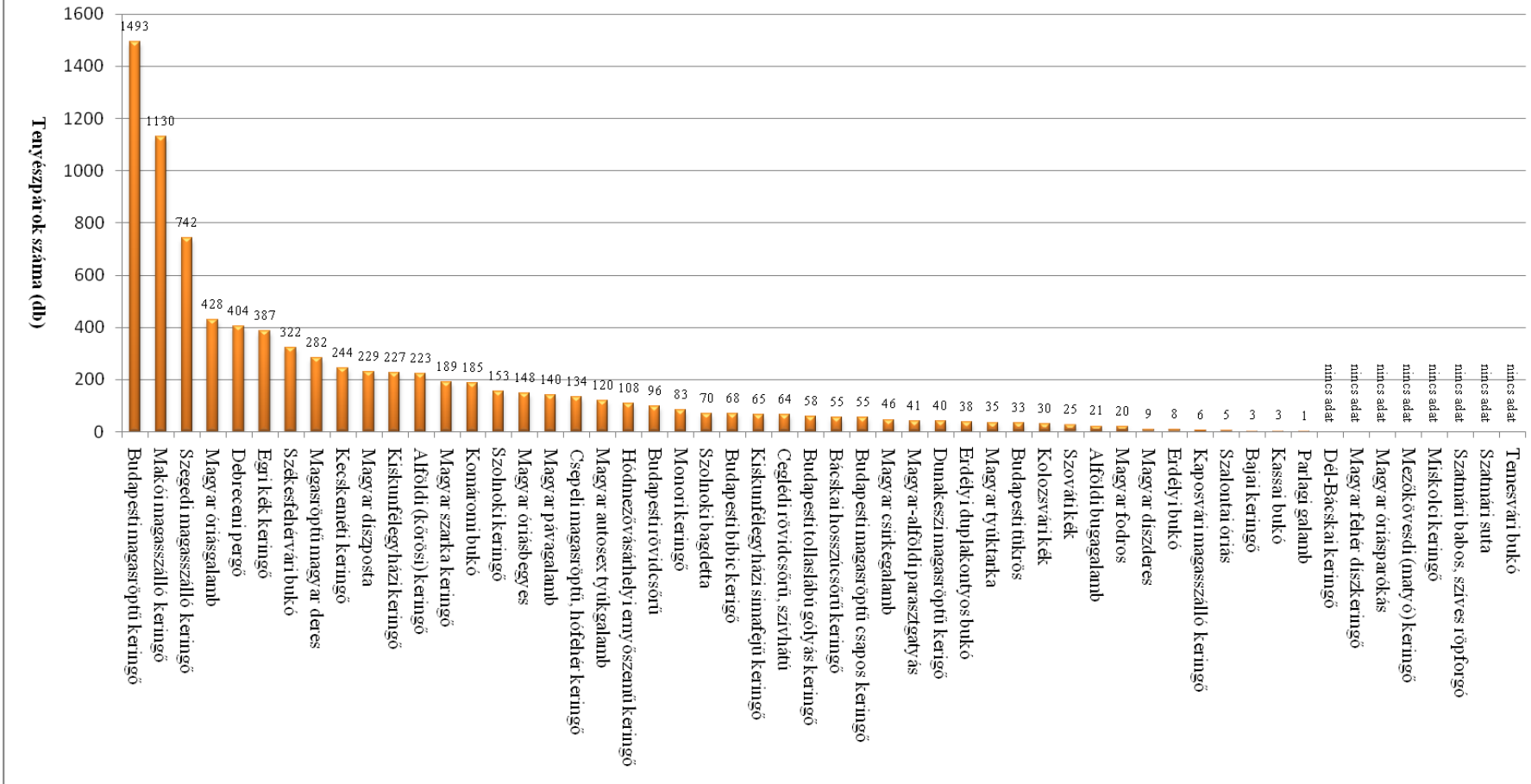
aláírás:

Őshonos magyar galambfajták tenyésztőinek száma az MGKSZ tagegyesületeiben felmérés alapján (2009)

3. számú melléklet: A felmérés eredménye

Őshonos magyar galambfajták törzsállományainak mérete felmérésem alapján (2009)

4. számú melléklet: A felmérés eredménye

